

Asia: VN/25525/2023

Luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi kansallisesta ohjelmasta demokratian ja osallistumisen edistämiseksi (demokratiaohjelma)

Lausunnonantajan lausunto

Saate lausunnolle ja/tai koko periaatepäätösluonnosta koskevat yleiset huomiot

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) kiittää lausuntopyynnöstä. Tarkastelemme demokratiaohjelmaa erityisesti lukiolaisten ja lukiokoulutuksen näkökulmasta.

SLL yhtyy periaatepäätösluonnoksen johdannon toteamukseen siitä, että demokratian edistäminen on keskeinen keino ehkäistä globaaleja turvallisuusuhkia. Se on myös Suomen sisäisen turvallisuuden kannalta elintärkeää. Hallituksen tavoitteena on vahvistaa luottamusta yhteiskunnassa. SLL huomauttaa, että leikkaukset kansalaisten toimeentuloon, heikentynyt työmarkkinatilanne ja ostovoima sekä kykenemättömyys tehdä toimia ilmasto- ja luontokriisin ehkäisemiseksi ovat omiaan heikentämään luottamusta.

Lisätietoja lausunnosta antaa sosiaalipolitiikan ja osallisuuden asiantuntija Iiris Hynönen (iiris.hynonen@lukio.fi)

LUKU 3.1 Edistämme äänestysaktiivisuutta

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 1: Etsimme keinoja lisätä erityisesti nuorten äänestysaktiivisuutta sekä tasoittaa väestöryhmien ja alueiden välillä havaittuja eroja äänestysaktiivisuudessa ja pysäyttää eriytymiskehitys.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- ymmärrettävä ja saavutettava vaalitiedotus ja -viestintä,

- **äänestyspaikkojen saavutettavuuden ja esteettömyyden varmistaminen,**
- **kuntien kannustaminen kuulemaan nuoria ja huomioimaan eri ikäryhmiä äänestyspaikkojen sijoittelussa,**
- **yhteistyö kansalaisjärjestöjen ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa erityisesti ensi kertaa äänestävien nuorten aikuisten ja muita heikommassa asemassa olevien äänioikeutettujen tavoittamiseksi.**

SLL pitää tavoitelinjausta hyvänä ja kiittää sen nostamisesta listan ensimmäiseksi. Samoin toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia.

Ymmärrettävässä ja saavutettavassa vaaliviestinnässä keskeistä on tehdä viestintää niissä kanavissa, joissa nuoret aikaansa viettävät. Lisäksi yhteistyötä tulisi tehdä oppilaitosten kanssa, jotta tiedotus saavuttaa jokaisen: infotelevisiot, sähköiset viestikanavat ja ilmoitustaulut tulee ottaa käyttöön tärkeän tiedon levittämiseen. Osana vaaliviestintää tulee kehittää opetusmateriaaleja, joita opettajat voivat hyödyntää opetuksessaan. Selkeän viestinnän merkitys korostuu maahanmuuttajataustaisten ja vammaisten opiskelijoiden kohdalla.

Äänestyspaikat tulee sijoittaa nuorille keskeisiin paikkoihin, kuten oppilaitoksiin tai paikkoihin, joissa nuoret muutoin viettävät aikaansa. Äänestyspaikkojen sijoittelu tulee suunnitella yhteistyössä paikallisten toimijoiden, kuten nuorisovaltuuston, toisen ja korkea-asteen opiskelijakuntien, nuorisojärjestöjen ja nuorisotyöntekijöiden, kanssa. Kattavasta äänestyspaikkaverkosta tulee huolehtia myös maaseutumaisilla alueilla esimerkiksi hyödyntämällä liikkuvia äänestyspisteitä.

Yhteistyö kansalaisjärjestöjen ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa ensi kertaa äänestävien nuorten tavoittamiseksi on erinomainen kirjaus, koska tämän avulla voidaan tavoittaa ne nuoret, jotka eivät saa kotoa kannustusta tai tietoa äänestämisestä tai jotka muuten jäisivät tiedosta paitsi. Tämän toteutuminen kuitenkin edellyttää riittäviä resursseja kansalaisjärjestöille, jotta yhteistyössä voidaan onnistua.

SLL esittää selvitettäväksi mahdollisuutta laskea äänestysikärajaa 15 ikävuoteen. Ensimmäinen äänestyskerta olisi nuorilla perus- tai toisen asteen opintojen aikana, jolloin opettajat voisivat tukea ensimmäistä kertaa äänestäviä informoidun äänestyspäätöksen tekemisessä puolueettomasti. Äänestämisen tultua tutuksi on todennäköisempää, että nuori äänestää myös seuraavissa vaaleissa.

On hyvä huomioida, että hyvinvoinnilla on yhteys osallisuuden kokemuksiin ja toisin päin. Osallisuuteen liittyy myös kokemus kuulluksi tulemisesta sekä omasta merkityksellisyydestä. Aktiivinen kansalaisuus vaatii nuorelta resursseja ja jaksamista. Laadukas koulutus, kattavat terveys- ja hyvinvointipalvelut ja mahdollisuus tulla kuulluksi ovat tämän toteutumiseksi avainasemassa. Jos

nuoren elämässä on haasteita eivätkä hyvinvoinnin peruspilarit ole kunnossa, ei voida olettaa, että nuori jaksaisi innostua vaaleista ja niissä äänestämisestä. SLL toivoo, että erityisesti mielenterveyden edistämisen teema otettaisiin huomioon demokraatiohjelmassa selkeämmin.

Tavoitelinjaus 2: Lisäämme lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada tietoa vapaiden vaalien merkityksestä ja harjoitella äänestämistä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- yhteistyö ja vuorovaikutus valtioneuvoston, hyvinvointialueiden ja kuntien, kirjastojen, koulujen, oppilaitosten ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken,
- lapsi- ja nuoriystävällisen, saavutettavan, ymmärrettävän ja puoluepoliittisesti neutraalin tiedon tuottaminen ja viestintä vaaleista, eri hallintotasojen tehtävistä, puolueiden arvoista ja äänestämisestä niissä kanavissa missä lapset ja nuoret viettävät aikaansa ja osana demokratiakasvatusta.

SLL aloitti 1990-luvulla nuorisovaalien järjestämisen valtakunnallisten vaalien yhteydessä. Varjovaalit ovatkin tärkeä osa demokratiakasvatusta. Nykyisin Nuorisovaltuustojen kattojärjestö koordinoi Nuorten vaaleja ja puolueettoman tiedon tuomista oppilaitoksiin Poliittikkaviikon muodossa. SLL pitää tärkeänä, että vastaavaa toimintaa on jatkossakin ja että sille turvataan riittävästi resursseja. Keskeisessä roolissa ovat opiskelijakunnat sekä niiden toimintaa ohjaavat opettajat. Koulutuksen järjestäjien tulee taata lakisääteisille opiskelijakunnille tarvittavat resurssit, jotta nuoret voivat harjoitella demokraattista toimintaa myös omaan oppilaitokseensa liittyvissä asioissa.

LUKU 3.2 Vahvistamme lasten ja nuorten osallisuutta

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 3: Vahvistamme kuntien ja hyvinvointialueiden nuorisovaltuustojen asemaa sekä yhteistyötä ja vuorovaikutusta muiden lapsia ja nuoria edustavien toimielinten, kuten oppilas- ja opiskelijakuntien, ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten parissa työskentelevien toimijoiden kanssa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- kuntalain ja hyvinvointialuelain toimivuuden arviointi nuorisovaltuustoja koskevien säännösten osalta,
- tuki ja koulutus kuntien, hyvinvointialueiden sekä koulujen ja oppilaitosten henkilöstölle niin yleissivistävässä kuin ammatillisessa koulutuksessa.

SLL kannattaa tavoitetta ja siihen liittyviä toimenpiteitä.

SLL esittää selvitettäväksi nuorten vaikutusmahdollisuuksien kirjaamista lakiin, sillä nykyisellään monien nuorten vaikuttajien energiaa kuluu omien vaikutusmahdollisuuksiensa lobbaamiseen vaikuttamisen sijaan. Nuorten osallistumismahdollisuudet eri kunnissa ja eri hyvinvointialueilla eroavat toisistaan merkittävästi. Lainsäädännöllä tulee taata nuorten edustajille puhe-, läsnäolo- ja aloiteoikeus kuntien ja hyvinvointialueiden päättäviin elimiin, kuten lautakuntiin, hallituksiin ja valtuustoihin.

Lukiolain 33. pykälä turvaa opiskelijoiden osallisuuden ja vaikutusmahdollisuudet oppilaitoksessa. Lukion opetussuunnitelman perusteissa (LOPS 2021) yksi laaja-alaisen osaamisen osa-alueista on yhteiskunnallinen osaaminen, johon kuuluvat demokratiataidot sekä vaikuttaminen turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. SLL painottaa opiskelijakuntien merkitystä väylänä oppia osallisuudesta, demokratiasta ja vaikuttamisesta. On tärkeää, että nuorisovaltuustoja ohjataan tekemään yhteistyötä oppilas- ja opiskelijakuntien sekä paikallisten nuorisotoimijoiden kanssa eikä yhteistyö jää vain molemmissa toimielimissä yhtä aikaa mukana olevien nuorten harteille.

SLL pitää keskeisenä, että hyvinvointialueilla ja alueellisissa opiskeluhoitoryhmissä kuullaan ja on pysyvänä osana oppilaskuntien sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijakuntien edustajia. Hyvinvointialueilla on erikokoisia kuntia ja oppilaitoksia, joten on tärkeää, että opiskelijoita on mukana laajasti eri puolilta aluetta.

Tavoitelinjaus 4: Vahvistamme lapsi- ja nuoriystävällistä osallistumista ja kuulemista heitä itseään koskevissa asioissa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen merkityksen painottaminen avoimen lainvalmisteluprosessin kehittämisessä,**
- **viranhaltijoiden tukeminen ja kuulemis- ja vuorovaikutusosaamisen lisääminen,**
- **jo olemassa olevien lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen rakenteiden tehokkaampi hyödyntäminen valmistelussa ja päätöksenteossa,**
- **hyvien käytänteiden kokoaminen ja levittäminen,**
- **osallistumis- ja kuulemistoiimien vaikuttavuuden arvioinnin, mittaamisen ja seurannan kehittäminen sekä sidosryhmäviestintä osallistumisen tuloksista.**

SLL kannattaa tavoitetta ja sitä koskevia toimenpiteitä. Nuorten osallistumismahdollisuuksia on tärkeää kehittää jatkossakin.

Osana lapsi- ja nuoriystävällistä toimintaa on lapsi- ja nuorivaikutuksia arvioitava lainsäädäntöä ja muita linjauksia suunniteltaessa. Vaikutusarvioinnit jäävät usein ylätasoisiksi ja puutteellisiksi eivätkä kuulemisprosessit ole usein kattavia. Mikäli päätöksiä tehdään huolimatta lasten ja nuorten näkemyksistä ja kokemuksista, jää osallisuuden kokemus näennäiseksi. SLL kannattaa lapsi- ja nuorivaikutusten arvioinnin ottamista käyttöön kunta-, hyvinvointialue- ja valtakunnallisella tasolla.

Monissa oppilaitoksissa on pitkät perinteet opiskelijoiden kuulemiseen liittyvistä käytänteistä ja vaikuttamisen mahdollisuuksista. On kuitenkin tavallista, että esimerkiksi lukion toimintaa ohjaavien asiakirjojen valmistelutyössä ei ole opiskelijoita mukana tai kommentointimahdollisuus annetaan vasta työn lopuksi. Jos nuoret pääsevät itse mukaan miettimään haasteita ja ratkaisuja niihin, on todennäköisempää, että toimintatapoihin ja muutoksiin myös sitoudutaan.

SLL pitää tärkeänä, että jokaisessa lukiossa opiskelijakunnalla on virallinen edustus opettaja- ja johtokunnan kokouksissa sekä oppilaitoksen opiskeluhuoltoryhmässä. Opiskelijakunta täytyy ottaa mukaan lukion järjestyssääntöjä, opiskeluhuollon suunnitelmia sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia laadittaessa ja tarkistettaessa. Opiskeluhuoltoryhmän kokouksiin tulee olla lisäksi avoin pääsy halukkaille opiskelijoille, mikä edellyttää esityslistojen jakamista ennakoon julkisesti.

Toimivien rakenteiden ja hyvien käytänteiden jakamisessa keskeisessä asemassa ovat kansalaisjärjestötoimijat, erityisesti nuorisoalan toimijat.

LUKU 3.3 Kehitämme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyviä käytäntöjä

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 5: Vahvistamme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen jatkumoa eri kouluasteiden välillä varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja tiivistämme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kansallisen tason yhteistyötä, koordinointia ja seuranta.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kansallisen kehittämisen koordinoinnin ja seurannan kehittämistyö yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa keskeisten toimijoiden, kuten Opettajankoulutusfoorumin, yliopistojen ja korkeakoulujen, Opetushallituksen sekä vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa,
- mitattavissa olevan seurantatiedon kehittäminen demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta koskevien, opetussuunnitelmien ja tutkinnon perusteissa määriteltyjen oppimistavoitteiden toteutumisesta varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisen asteen opetuksessa.

SLL pitää toimenpiteitä keskeisinä ja kannatettavina. Mitattavissa olevan seurantatiedon kerääminen ja kehittäminen tukee demokratiaohjelman toteutumisen seurantaa ja arviointia.

Opetussuunnitelmien tulee tukea ja vahvistaa demokratiaa ja osallisuutta. Pätevien opettajien saatavuus ympäri maan tulee turvata. Lukioissa valinnaisia yhteiskuntaopin ja historian opintojaksoja voisi haja-asutusalueilla järjestää yhteistyössä lähellä sijaitsevien oppilaitosten kanssa ja etäyhteyksin.

Tavoitelinjaus 6: Parannamme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen sekä opetusmateriaalien ja -menetelmien laatua ja saatavuutta kansallisesti.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- jo olemassa olevien hyvien käytäntöjen, materiaalien ja menetelmien skaalaaminen ja levittäminen valtakunnallisesti varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle
- demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen käytännön toteuttamisvaihtoehtojen ja ratkaisumallien kehittäminen yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa keskeisten sidosryhmien, kuten kolmannen sektorin toimijoiden, vanhempien ja muiden lähiyhteisötoimijoiden kanssa.

SLL esittää toimenpiteisiin lisättäväksi mainintaa opettajankoulutuksen kehittämisestä. Opettajankoulutuksien välillä on suuria eroja siinä, miten ja kuinka paljon demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen teemoja käsitellään. Kaikkiin opettajankoulutusohjelmiin tulisi lisätä demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen opintoja pakollisiin opintoihin.

Tavoitelinjaus 7: Vahvistamme siviilipalveluskoulutukseen, kotoutumiskoulutukseen, monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon sekä varusmiespalvelukseen osallistuvien tietämystä ja osaamista demokratiasta.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- siviilipalveluskoulutuksen, kotoutumiskoulutuksen ja monikielisen yhteiskuntaorientaation sekä varusmiespalveluksen opetussuunnitelmien ja -sisältöjen tarkastelu demokratia- ja osallisuusteemojen näkökulmista.

SLL kannattaa tavoitetta. Nykyisellään varusmiespalvelus ja siviilipalveluskoulutus tavoittavat lähes puolet nuorten ikäluokasta. Nuorten miesten tavoittamiseksi kohdejoukko on osuvasti valikoitu. Samoin maahanmuuttajille suunnatuissa koulutuksissa on tärkeää huomioida demokratiaosaamisen lisääminen.

SLL pitää esitettyä toimenpidettä hyvänä, mutta turhan ylätasoisena ohjatakseen toimintaa. Se ei avaa konkreettisesti, millaisia muutoksia on tarpeen tehdä ja miten suuri muutos olisi nykyiseen.

SLL:n tavoitteena on siirtyä nykyisestä järjestelmästä koko ikäluokkaa yhdenvertaisesti kohtelevaan järjestelmään, jossa kutsuntojen kautta palvelukseen valikoituu tarvittava määrä motivoituneimpia ja soveltuvimpia yksilöitä sukupuoleen katsomatta. Koko ikäluokalle yhteisissä kutsunnoissa maanpuolustuksesta voisi puhua myös demokratian näkökulmasta.

LUKU 3.4 Vahvistamme hyvän keskustelun ja mielipiteen vaihtamisen kulttuuria yhteiskunnassa

Yleiset huomiot

SLL on tunnistanut yhteiskunnalliseksi haasteeksi mielipiteiden polarisoitumisen. Erilaisia mielipiteitä saatetaan karsastaa ja niiden esittäjiä syrjiä eri yhteisöissä. SLL haluaa edistää rakentavaa keskustelukulttuuria, jossa on tilaa erilaisille näkemyksille, uuden oppimiselle ja erehtymiselle sekä uskallusta kohdata epämieluisia vuorovaikutustilanteita. Siksi SLL:n toiminnassa on käytössä pelisäännöt, joiden tarkoituksena on vahvistaa vuorovaikutustaitoja ja yhteisöllisyyttä. Pelisäännöillä edistämme tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta liiton toiminnassa, tapahtumissa ja tiloissa. Pelisääntöihin voi tutustua osoitteessa lukio.fi/yhdenvertaisuus. Vastaavia toimintamalleja tai turvallisemman tilan periaatteita olisi suotavaa ottaa käyttöön erilaisissa yhteisöissä.

Tavoitelinjalus 8: Parannamme monikanavaisia osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia erilaisten alueiden ja eri väestöryhmien, erityisesti lasten ja nuorten erilaiset osallistumisen edellytykset sekä haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret huomioon ottaen.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- uudenlaisten, valtakunnallisten osallistumisen ja vaikuttamisen keinojen ja rakenteiden kehittäminen ja testaaminen,
- jo olemassa olevien osallistumisen rakenteiden vakiinnuttaminen,
- digitaalisten vaikuttamiskanavien lapsi- ja nuorisoystävällisyyden parantaminen ja niiden tunnettuuden lisääminen,
- hallinnon ja kansalaistoimijoiden ratkaisukeskeisen kumppanuuden vahvistaminen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien tavoittamiseksi sekä vuoropuhelun lisäämiseksi heitä koskevassa päätöksenteossa.

SLL kannattaa tavoitetta ja toimenpide-ehdotuksia. Nuoria on kuultava aidosti kaikilla päätöksenteon tasoilla ja siihen tulee tarjota vaikuttamisen keinoja, joissa vaikuttamisen mahdollisuudet ovat aitoja pelkän osallistumisen mielikuvan sijaan. Suomessa tulee ottaa käyttöön kansallinen nuorisaloite ja ministeriökohtaiset nuorten vaikuttajaryhmät.

Nuorten osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja helpottamiseksi digitaalisten kanavien lisääminen on oikeansuuntainen toimenpide. Kunnissa ja hyvinvointialueilla tulee ottaa käyttöön osallistuvan budjetoinnin malli, jonka avulla nuoret voivat osallistua suunnitteluun ja päätöksentekoon. On tärkeää, että vaikuttamisen väylät ovat helposti saavutettavia jokaiselle ja että niiden käyttöön on tarjolla tukea ja opastusta.

Tavoitelinjaus 9: Tuemme suoran kansalaisosallistumisen mallien kehittämistä ja dialogisten menetelmien käyttöönottoa päätöksentekoprosesseissa eri hallinnontasoilla.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- niin sanotun puntaroivan demokratian menetelmien, kuten kansalaisraatien tai -paneelien, sekä dialogisten menetelmien käyttöönotto valtioneuvoston strategisten linjausten valmistelussa ja osana olemassa olevia kuulemisen ja osallistumisen kanavia,
- kansallisten dialogien mallin jatkokehittäminen, dialogien toteuttaminen ja niiden tulosten parempi hyödyntäminen,
- paikallisesti ja alueellisesti kehitettyjen hyvien dialogikäytäntöjen ja -mallien levittäminen valtakunnallisesti,
- eduskunnan, hyvinvointialueiden ja kuntien kannustaminen puntaroivan keskustelun käyttämiseksi päätöksentekonsa tukena.

-

LUKU 3.5 Kehitämme paikallishallintoa ja varmistamme lähidemokratian toteutumisen

Yleiset huomiot

-

Tavoitelinjaus 10: Seuraamme ja edistämme asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista hyvinvointialueilla ja kunnissa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- hyvinvointialueuudistuksen vaikutusten arviointi asukkaiden ja palvelunkäyttäjien tosiasiallisiin osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin kunnissa ja hyvinvointialueilla sekä alueelliseen yhdenvertaisuuteen,
- alueellisen ja paikallisen demokratian kehittäminen ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

SLL pitää tärkeänä, että erilaisten osallisuusohjelmien toteuttamisessa ovat mukana nuorisjärjestöt. Erilaiset harrastusryhmät, kuten Suomen Lukiolaisten Liiton piiritoiminta tai muiden järjestöjen toiminta, on monelle nuorelle keskeinen paikka opetella vaikuttamista. Lukiolaisbarometrin 2024 mukaan kaikenlainen vapaa-ajan harrastaminen tukee opinnoissa pärjäämistä (ks. lukio.fi/lukiolaisbarometri).

Tavoitelinjaus 11: Tuemme demokratian ja osallistumisen näkökulmaa osana alue- ja paikallishallinnon johtamista ja päätöksentekoa.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- hyvinvointialueiden ja kuntien välisen rajapinnan sekä ministeriöiden välisen työnjaon selkeyttäminen alueellisen ja paikallisen demokratian ja osallistumisen edistämiseen liittyen,
- asukkaiden osallistumisen tarkasteleminen johtamisen ja hallinnon kysymyksenä ja osana päätöksentekoa,
- tietopyynnön sekä kuntalais- ja hyvinvointialuealoitteen tunnettuuden, käytön ja kehittämisen selvittäminen,
- demokratiaosaamisen lisääminen julkisissa palveluissa.

-

LUKU 3.6 Kehitämme kansallista demokratiapolitiikkaa

Yleiset huomiot

SLL pitää kokonaisuuteen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä kannatettavina.

Tavoitelinjaus 12: Jatkamme kansallisen demokratiapolitiikan johdonmukaista kehittämistä perustuen demokratianäkemykseen, jossa perusoikeudet, sananvapaus, oikeusvaltioperiaate, hyvä hallinto, kansalaisten osallistuminen ja korruption kitkeminen nähdään tärkeinä, toisistaan riippuvaisina demokratian elementteinä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- demokratiapolitiikan nykyistä tiiviimpi ja systemaattisempi koordinaatio suhteessa esimerkiksi hallinto-, tieto-, media- ja teknologiapolitiikkatoimiin,
- yhteistyö akateemisen tutkimuksen kanssa demokratiapolitiikan tietoperustan ja tietoperusteisen päätöksenteon vahvistamiseksi.

-

Tavoitelinjaus 13: Vahvistamme kansallisen demokratiapolitiikan ja demokratian edistämistoimien vaikuttavuuden arviointia, seurantaa ja läpinäkyvyyttä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- kansallisen demokratiaindikaattorityön kehittäminen,
- osallistuminen Suomen demokratian tilan arviointi- tai auditointityöhön yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa,
- hallituksen demokratiapoliittisista toimenpiteistä ja niiden vaikuttavuudesta viestiminen avoimesti, saavutettavasti ja läpinäkyvästi.

SLL esittää, että demokratiaindikaattorien valmisteluun otetaan mukaan myös nuorisjärjestöt.

LUKU 3.7 Edistämme demokratiaa Euroopan unionissa ja kansainvälisesti

Yleiset huomiot

SLL pitää kokonaisuuteen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä kannatettavina. SLL toivoo, että Suomi edistää nuorten osallisuutta myös kansainvälisellä tasolla.

Tavoitelinjaus 14: Edistämme demokratiaa ja ihmisoikeuksien toteutumista Euroopan unionissa ja kansainvälisesti, ja vahvistamme näin myös turvallisuutta, vakautta ja kriisinkestävyyttä.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- demokratiatoimien jatkumon, hyvän hallinnon ja avoimuuden kehittämisen sekä vaaliturvallisuustyön syventämisen edistäminen EU:ssa,
- tietoisuuden lisääminen demokratian ja kansalaisyhteiskunnan tukemiseen suunnatuista EU-rahoituslähteistä kansallisesti,
- aktiivinen vaikuttaminen Euroopan neuvoston roolin kehittämiseen demokratiakysymyksissä,
- osallistuminen Team Europe Democracy -aloitteeseen,
- kehitysyhteistyömäärärahan kohdentaminen strategisesti demokratian, oikeusvaltion, ihmisoikeuksien ja kansalaisyhteiskuntien vapaan toimitilan tukemiseksi huomioiden erityisesti niin kutsuttujen tasapainottavien tai vastapainojen instituutioiden toimintaa.

-

Tavoitelinjaus 15: Tiivistämme Suomen kansainvälisen demokratiatyön koordinoitua ja kansainvälisten demokratiasuosituksen toimeenpanon seuranta kansallisella tasolla.

-

Keskeisiä toimenpiteitä:

- **valtioneuvoston kansainvälisten demokratia-asioiden koordinaatiojärjestelmän perustaminen,**
- **kansainvälisten valvontaelinten ja järjestöjen suositusten kansalliseen toimeenpanoon panostaminen.**

-

1 Tilannekuva: Demokratian tila kansainvälisesti ja Suomessa

Yleiset huomiot

-

Esitetty tilannekuva on ajantasainen, perustuu tutkittuun tietoon ja antaa kattavan kuvan demokratian tilasta kansainvälisesti ja Suomessa

-

Tilannekuva toimii hyvänä taustoituksena periaatepäätöksessä esitettyihin linjauksiin

-

2 Demokratiapolitiikka Suomessa ja Euroopan unionissa

Yleiset huomiot

-

3 Suomen osallistuminen kansainväliseen demokratiayhteistyöhön

Yleiset huomiot

-

Hynönen Iiris
Suomen Lukiolaisten Liitto